

במבושל כל צרכו, שבדבר הגלוי על גבי כירה לא מועיל חיתוי מעט בגחלים, אבל בדבר המוטמן אף חיתוי מעט בגחלים מועיל, וחוששים שיבוא לחתות. ועוד, שסתם שהייה נעשית לצורך אכילת המאכל בערב, והחיתוי אינו נצרך לשמירת החום עד לאכילתו, ואין חשש שיבוא לחתות, לא כן סתם הטמנה נעשית לצורך מחור, וחוששים שיבוא לחתות לשמירת החום עד מחור (ר"ת בתוס'; רשב"א; רא"ש).

ובמה אין טומנין, הבא לסלק קדירה מעל גבי כירה ולטמנה בדבר אחר (רש"י). ואיסור הטמנה בדבר המוסיף הבל הוא גם בקדירה צוננת, מלבד חול [המנוי במשנה בין שאר הדברים המוסיפים הבל] שטבעו שמוסיף הבל רק אם מטמינים בו דבר חם (תוספת שבת רנ, יא, בבאור דעת רש"י שביאר איסור הטמנה בקדירה חמה, בגלל החול).

והטמנה בשבת בדבר המוסיף הבל למרות שמוסיף בבישול התבשיל, אינה אסורה מדאורייתא אלא מדרבנן, שאיסור בישול הוא בישול באור או בתולדות האור, וכל הדברים המנויים המוסיפים הבל, אינם מתולדות האור (שביתת השבת, שהיה והטמנה לג).

לא כגפת ולא כגל וכו', אבל בסלעים [אבני אש קטנות שמוציאים מהן אש] מותר להטמין (ירושלמי כאן, מביאו התוס' ב"ב ז, א ד"ה סלעים), כי למרות שמוסיפים הבל, לא שכיח להטמין בהם, משום שמשברים את הקדירה או מקלקלים את המאכל, ובדבר שלא שכיח לא גזרו חכמים (רמ"א או"ח רנז, ג, ופמ"ג שם א"א יא, ומשנ"ב שם, כד). אך בדבר שלפעמים טומנים בו, גזרו חכמים אפילו אם לא שכיח שטומנים בו (משנ"ב שם).

גמרא. איבעיא להו גפת של זיתים תנן וכו', ואין הספק במציאות האם גפת של שומשמן מוסיף הבל, שהרי את זה אפשר לברר, אלא הספק מה מוגדר מוסיף הבל, אם גם תוספת הבל מועטת כגפת של שומשמן נחשבת מוסיף הבל, או רק תוספת הבל כגפת נחשבת מוסיף הבל (שפת אמת).

לעולם אימא לך לענין הטמנה דשומשמן נמי אסור, וזו מסקנת הגמ' (רבינו חננאל), שהרי הגמ' לא אמרה בלשון 'דילמא', אלא בלשון 'לעולם אימא לך' (כסף משנה שבת ד, א בפירושו ראשון בדעת הרמב"ם). ויש סובר שהגמ' נשארה בספק, אבל כיון שהוא קרוב לידי איסור תורה החמירו בספיקו (כסף משנה שם בפירושו שני בדעת הרמב"ם).

ולא תקע בחוזק על ידי יתדות (רש"י). ואם תקע חייב חטאת, אבל אם תקע שלא על ידי יתד או מסמר, פטור אפילו כשתקע בחוזק (אבני נזר או"ח ריא, בדעת רש"י). ויש שחילק בזה, שבדבר הנתקע בחוזק רק על ידי יתד או מסמר, חייב רק אם תקע על ידם, אבל דבר הנתקע בחוזק גם שלא על ידם, חייב גם כשתקע בלעדם (חיי אדם שבת מד, ה, בדעת רש"י).

רקן שמעון בן גמליאל אומר אם היה רפוי מותר, וגם רבי אבא ורב הונא בר חייה התירו רק ברפוי. ולפי זה רב ושמואל שחייבו חטאת הוא כשתקע, שהרי גם תנא קמא אינו מחייב כשלא תקע, וגם לא מסתבר שיחלקו ביניהם כל כך, שלדעתם חייב חטאת ברפוי ולרבי אבא ורב הונא מותר לכתחילה. ומה שהוכיח רב יהודה מרב ושמואל כנגד רבי אבא ורב הונא, הוא משום שאם כשתקע חייב חטאת, אין סבא להתיר ברפוי לכתחילה (תוס'). ויש שכתבו, שרב ושמואל מחייבים במהודק אף שלא תקע [וכדעת התנא המחייב במחזיר קנה מנורה, שמסתמת דבריו משמע שחייב אף שלא תקע], והוכיח רב יהודה מדבריהם שברפוי אסור לכתחילה, שכיון שבמהודק חייב, מסתבר שגזרו חכמים ברפוי שמא יתקע. ורבי אבא ורב הונא סוברים שרק בתוקע חייב אבל במהודק פטור, ולפיכך ברפוי מותר לכתחילה וכרבן שמעון בן גמליאל (חי' הר"ן; ריטב"א המיוחס לר"ן).

■ **להלכה,** תקיעה בחוזק אסורה מן התורה, הידוק אסור מדרבנן שמא יתקע, וחיבור רפוי מותר לכתחילה [כדעת רשב"ג] (שו"ע או"ח שיג, ו ומשנ"ב שם, מא, וראה שם פרטים נוספים).

פרק רביעי - במה טומנין

משנה. במה טומנין, הקדמה: איסור הטמנה כולל שני חלקים. א. אסרו חכמים להטמין תבשיל בדבר המוסיף הבל, ואפילו מערב שבת, מחשש שמא יטמין ברמץ [אפר חם המעורב בגחלים], ויתכן שיראה בשבת שהקדירה לא התחממה כהוגן, ויחתה את הגחלים ויעבור על איסור הבערה. ב. אסרו חכמים להטמין תבשיל בשבת אף בדבר שאינו מוסיף הבל, מחשש שכאשר יבוא להטמין קדירתו ויראה שאינה חמה כהוגן, ירתיחנה ויעבור על איסור מבלש (רמב"ם בפי"ה מ' ומאירי).

ודין הטמנה שווה לדין שהייה, וכשם שהייה מותרת בדבר המבושל כל צרכו, כך מותרת הטמנתו, ואיסור הטמנה הוא רק בדבר שהחל להתבשל ואינו מבושל כראוי (רשב"ם בתוס'; ריטב"א). ויש סוברים, ששונה דין הטמנה מדין שהייה, והטמנה אסורה אף